

Reactie op: De economische groei komt niet uit Den Haag

De Nederlandse economie heeft de wind in de zeilen. Kan het kabinet Balkenende dit zoet op zijn conto schrijven of profiteert het simpelweg van de aantrekkende internationale conjunctuur? In zijn artikel "De economische groei komt niet uit Den Haag" in ESB van 17 november 2006 stelt Clemens Kool dat met het aantrekken van de wereldhandel de Nederlandse economie weer zou gaan groeien, onafhankelijk van het kabinetsbeleid. Dat een kleine open economie, zoals de Nederlandse, gevoelig is voor de internationale ontwikkelingen is onomstreden. De afhankelijkheid van de Nederlandse economie van de ontwikkeling van de wereldhandel geldt echter alleen voor de korte termijn. Op langere termijn wordt de economische groei bepaald door structurele factoren, te weten de ontwikkeling van de arbeidsproductiviteit en die van het effectieve arbeidsaanbod. Met het oog op de structurele uitdagingen legde het kabinetsbeleid van de afgelopen jaren daarom de nadruk op een verdere versterking van de economische structuur, in combinatie met de begrotingsconsolidatie, in plaats van te reageren op conjuncturele schommelingen.

De resultaten van dat beleid worden zichtbaar, ook in de overheidsfinanciën. Op een breed scala aan beleidsterreinen zijn structuurversterkende hervormingen doorgevoerd die niet alleen het economische groeivermogen op lange termijn hebben versterkt, maar tevens de overheidsfinanciën toekomstbestendiger hebben gemaakt. Sinds het aantreden van het kabinet Balkenende II is het structureel saldo verbeterd met ruim twee procent van het bbp en zorgden de hervormingen van de afgelopen jaren voor een verbetering van de houdbaarheid van de overheidsfinanciën met 3,5 procent van het bbp. De hervormingen tonen aan dat door evenwichtige keuzes te maken het mogelijk is om Nederland sterker te maken, zonder belangrijke verworvenheden uit het oog te verliezen. Toch klonken de afgelopen tijd in de media geregeld geluiden over het negatieve effect van het gevoerde kabinetsbeleid op de economische groei. Ook Clemens Kool wekt in zijn artikel de suggestie dat als gevolg van het gevoerde kabinetsbeleid de economische groei in Nederland in de periode 2001-2005 cumulatief bijna zeven procent achterbleef bij wat op basis van de wereldhandelsgroei verwacht had mogen worden. Bij de analyse van Clemens Kool kunnen echter kanttekeningen worden geplaatst.

Een eenvoudige regressievergelijking, waarin de Koyckse vertragingstructuur is toegepast, toont aan dat het cumulatieve inkomensverlies aanzienlijk lager is dan de zeven procent waar Clemens Kool over spreekt. Een regressievergelijking met een Koyckse vertraging verdient de voorkeur omdat afgaande op de dw-statistic de autocorrelatie in de regressieverge-

lijking van Clemens Kool niet kan worden uitgesloten. Bovendien wijzen verschillende diagnostische toetsen uit dat door het toepassen van deze vertragingstructuur de modelspecificatie verbetert. Deze regressievergelijking verklaart op basis van jaardata voor de periode 1971-2007 de reële economische groei in Nederland niet alleen uit de relevante wereldhandelsgroei in het lopende jaar, maar ook uit de relevante wereldhandelsgroei in voorgaande jaren. Er is gekozen voor de periode 1971-2007 omdat de beter toegesneden relevante wereldhandelsreeks voor eerdere jaren niet beschikbaar is. De invloed van de relevante wereldhandelsgroei is geringer naarmate het jaar in kwestie verder in het verleden ligt. Uit de regressie-resultaten volgt dat in de periode 2003-2007, de regeerperiode van de kabinetten Balkenende, de groei in Nederland cumulatief slechts 1,5 procent achterblijft bij wat op basis van de wereldhandelsgroei verwacht had mogen worden.

Vermoedelijk was het negatieve effect van de tekortbeperkende maatregelen op de economie, dankzij het gunstige vertrouwenseffect van een geloofwaardige budgetconsolidatie, beperkt. Dankzij de genomen maatregelen realiseerden de burgers zich dat in de toekomst minder lastenverzwaringen nodig zouden zijn om de overheidsfinanciën op orde te krijgen. De kabinetsmaatregelen hadden via het bedoelde vertrouwenseffect een gunstige uitwerking op de consumptie en investeringen. Dit vertrouwenseffect kan versterkt zijn doordat de overheid structuurversterkende maatregelen nam die op termijn een gunstige invloed hebben op de economie. De groeicijfers voor de kabinetsperiode illustreren dat de tekortbeperkende maatregelen mogelijk slechts een beperkt en tijdelijk drukkend effect op de economische activiteit hebben gehad. Achteraf bezien bleef de economische groei in Nederland alleen in de jaren 2002 en 2003 achter bij die van het eurogebied.

Ten slotte moet men zich realiseren dat de groei-vertraging niet alleen verklaard kan worden, zoals Clemens Kool ten onrechte suggereert, uit het gevoerde kabinetsbeleid. Er zijn ook andere factoren aan te wijzen waardoor de economische groei in Nederland in het recente verleden teleurstelde. Zo is de Nederlandse concurrentiepositie sinds de eeuwwisseling met ruim zes procent verslechterd als gevolg van de val van de dollar ten opzichte van de euro en de relatief sterk gestegen loonkosten per eenheid product. Daarnaast hebben lagere beurskoersen en een hoge olieprijs een dempend effect gehad op de Nederlandse economie. Wanneer rekening wordt gehouden met deze factoren, lijkt het onwaarschijnlijk dat het overheidsbeleid een alomvattende, of zelfs maar een belangrijke, verklaring vormt voor de groei-vertraging in Nederland in de periode 2003-2007.